

ОВЧАРУК

УДК 338.4:[658:005.5]

Вадим Володимирович
Vadym.V.Ovcharuk@lpnu.ua

ІДЕНТИФІКУВАННЯ ЧИННИКІВ ПОБУДОВИ І ВИКОРИСТАННЯ
СИСТЕМ АДМІНІСТРУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ З
УРАХУВАННЯМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

IDENTIFYING THE FACTORS OF CONSTRUCTION AND USE OF
ADMINISTRATION SYSTEMS IN ENTERPRISES MANAGEMENT
CONSIDERING THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

к.е.н., доцент, Національний
університет "Львівська
політехніка", Навчально-
науковий інститут
економіки і менеджменту

У статті ідентифіковано чинники побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів. Виокремлено обставини, що зумовлюють необхідність ретельного дослідження таких чинників. Для виокремлення пріоритетних чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами проведено експертне опитування низки керівників вітчизняних суб'єктів господарювання промислового сектору України. Надалі узгодженість думок експертів встановлено шляхом розрахунку коефіцієнта конкордації.

* * *

В статье идентифицированы факторы построения и использования систем администрирования в управлении предприятиями с учетом евроинтеграционных процессов. Выделены обстоятельства, обуславливающие необходимость тщательного исследования таких факторов. Для выделения приоритетных факторов построения и использования систем администрирования в управлении предприятиями проведен экспертный опрос ряда руководителей отечественных субъектов хозяйствования промышленного сектора Украины. В дальнейшем согласованность мнений экспертов установлено путем расчета коэффициента конкордации.

* * *

Administration systems in enterprises management as an individual research object in theory and practice started to be studied recently and, in fact, are now only at the stage of the formation of the corresponding scientific theory as such. The company's ability to analyze, diagnose, evaluate and manage these systems in general create a significant advantage in the competitive environment. The role and importance of administration systems has significantly increased on the organizational level in enterprises. This necessitate their comprehensive and in-depth investigation, first of all, from a position of factors, which have the most significant effect at the processes of their construction and application. Nevertheless, the problem of identifying the factors of construction and use of administration systems in the enterprises management, considering the European integration processes, has been reviewed in literature rather fragmentary. Accordingly, the aim of the article is such factors identification.

Based on the results of researches, the list of the priority factors of administration systems construction and use in the enterprises management considering the European integration processes, should include the following: personnel competency, the management system development, purposes and tasks of administration, technological support, enterprise features, volumes of document and information support of management, resourcing of business and economic activities, the quality of corporate management, stability of the functioning environment, information infrastructure development, management centrality, European integration processes, as well as the level of electronic documents and paperflow.

The identified factors of construction and use of administration systems in the enterprises management, considering the European integration processes, form an extensive informational base for managers and analysts to evaluate the level of these factors influence, as well as to diagnose their favourability or unfavourability for ensuring an effective influence of the managing system at the managed one based on the documentation, office-work, informational support and management procedures formalization throughout all the stages of management technology.

The prospects for further researches in this direction should consist in specifying the content of the singled-out factors of administration systems construction and use in enterprises management considering the European integration processes.

Ключові слова: адміністрування, діловодство, документація, інформація, підприємство, система, управління

Ключевые слова: администрирование, делопроизводство, документация, информация, предприятие, система, управление

Keywords: administrating, office-work, documentation, information, enterprise, system, management

ВСТУП

Системи адміністрування в управлінні підприємствами як окремі об'єкти дослідження у теорії і практиці почали вивчатися нещодавно і фактично зараз перебувають лише на стадії становлення відповідної наукової теорії як такої. Можливість компанії аналізувати, діагностувати, оцінювати й загалом управляти такими системами надає істотну перевагу у конкурентному середовищі. Роль і значення систем адміністрування істотно підвищилась на організаційному

рівні на підприємствах. Це зумовлює необхідність усестороннього і поглибленого їхнього дослідження, перш за все з позиції чинників, які найбільш істотно впливають на процеси їхньої побудови та використання.

Слід зауважити, що інформаційною базою виокремлення чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів повинні бути класифікації чинників, що пов'язані із різними системами. Так, у роботі О.Г. Мельник [1, с. 37-38] авто-

ром розглядаються чинники вибору методів діагностики у системах діагностики діяльності машинобудівних підприємств, а саме: цілі та завдання діагностики, її об'єкт, інформаційне забезпечення, кваліфікація працівників, технічне та програмне забезпечення, стабільність середовища функціонування, призначення діагностики, рівень її деталізації, ресурсне забезпечення, досвід та традиції здійснення діагностики, а також її горизонт та спрямування. Основні чинники впливу на адаптивність систем управління персоналом висвітлені у роботі А.А. Купріна [2, с. 111-113]. Їх автор пропонує класифікувати за способом впливу (прямого та опосередкованого впливу), рівнем терміновості адаптації (ті, що потребують термінової адаптації, і ті, що обумовлюють відтерміновану адаптацію), можливістю впливу з боку підприємства (контрольовані і неконтрольовані) та необхідністю адаптації (обов'язкові та ті, які можна проігнорувати).

А.С. Бритько [3, с. 97-110] у своїй праці досліджує проблему факторів оцінювання ефективності проектів інноваційного розвитку економічних систем, до переліку яких автор відносить забезпеченість власними фінансовими ресурсами, рівень фінансової підтримки з боку держави, вартість нововведень, що визначає підвищені ризики для інвесторів, інноваційний потенціал організації, а також рівень кваліфікації персоналу та наявність інформації про нові технології. Внутрішні чинники у формуванні системи управління фінансовими результатами сільськогосподарських підприємств розглянуто у роботі О.В. Чернецької [4, с. 146-151], серед яких виокремлено ресурсне забезпечення виробництва, кваліфікацію персоналу, систему управління витратами, інформаційне забезпечення, а також систему управління фінансовими результатами. Фактори, що впливають на формування викликів національним інтересам, наведено й охарактеризовано у роботі О.Ф. Гіди [5, с.228-236].

У роботі Т.В. Савченко [6, с.142-148] здійснено оцінювання впливу чинників зовнішнього середовища на систему управління конкурентоспроможністю підприємства, які узагальнено автор класифікує на чинники мікро- та макросередовища. К.В. Сатушевська [7, с.265-272] вивчає у своїй роботі чинники формування системи стратегічного управлінського обліку. Інших прикладів виокремлення чинників впливу на різні економічні явища і процеси у вітчизняній та іноземній літературі є чимало. У будь-якому випадку важливо наголосити на важливості ідентифікування кожного з ключових таких чинників.

Попри вищенаведене, доволі фрагментарно у літературі розглянута проблема ідентифікування чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є ідентифікування чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для вирішення окреслених завдань у роботі були застосовані різні методи дослідження, а саме: експертних оцінок й емпіричного дослідження – для ідентифікування чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів, групування – для виокремлення пріоритетних таких чинників, а також структурно-логічного аналізу – для виявлення взаємозв'язків між ними.

РЕЗУЛЬТАТИ

Виконані дослідження дають змогу зробити висновки про те, що необхідність ретельного дослідження чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів в умовах сьогодення визначається низкою обставин:

- збільшення чисельності внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на різні системи економічного характеру та економічні процеси, а також посилення впливу т.зв. несистематичних чинників (чинників випадкового характеру), які у сукупності ускладнюють середовище функціонування суб'єкта господарювання;

- збільшення кількості різних груп стейкхолдерів, які здійснюють прямий чи опосередкований вплив на діяльність підприємства; це зумовлює необхідність адаптування систем адміністрування під цих стейкхолдерів;

- інтернаціоналізацією підприємницької діяльності компаній різних сфер економіки, що, з одного боку, забезпечує їм можливість вибору різновекторних напрямів розвитку і диверсифікування операційних процесів, а з іншого – ставить нові вимоги до системи менеджменту та, зокрема, процесів ухвалення управлінських рішень.

Розглядаючи проблему виокремлення чинників формування і використання систем адміністрування, доцільно наголосити на тому, що такі системи за своєю сутністю мають відкритий характер, для них властива складна ієрархічна структура, а також вони мають на меті реалізувати інтереси різних зацікавлених груп. Відтак, очевидно, що перелік аналізованих чинників повинен включати як чинники внутрішнього, так і зовнішнього середовища, що є чи не найпоширенішим підходом у вітчизняній та іноземній науковій літературі.

Для виокремлення пріоритетних чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів було проведено експертне опитування низки керівників вітчизняних суб'єктів господарювання. Так, експертам було запропоновано оцінити з допомогою рангів 25 чинників, що були відібрані експертним шляхом на першому етапі і були такими, які визначають побудову і використання різних систем, зокрема, менеджменту, ризик-менеджменту, комунікацій, бюджетування, стрес-менеджменту, діловодства, інформаційних систем, соціально-економічних систем тощо. Завдання кожного експерта полягало у ранжуванні таких чинників від 1 до 25 (де 1 – найвищий ранг, якому, на думку респондента, найбільше відповідає рівень значущості з переліку усіх чинників). Надалі узгодженість думок експертів оцінювалась шляхом розрахунку коефіцієнта конкордації. Фрагмент результатів зазначеного опитування представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Фрагмент результатів опитування експертів щодо пріоритетності чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів

[розраховано автором]

Респонденти	Чинники* / ранги																								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
1	2	14	1	15	3	7	16	18	5	6	17	4	8	20	10	19	11	21	22	9	23	24	12	13	25
2	1	15	3	16	2	4	18	19	6	7	20	5	8	17	9	22	10	23	21	12	25	14	11	13	24
3	3	23	2	22	1	4	24	21	7	10	20	8	9	19	6	16	11	17	25	13	18	15	5	12	14
4	3	16	4	15	5	2	17	20	1	6	21	9	10	14	8	18	7	22	19	11	23	25	13	12	24
5	5	18	4	16	6	3	19	17	2	7	20	1	8	21	13	22	12	23	24	11	25	14	10	9	15
6	4	15	5	16	2	1	17	19	13	3	18	12	11	20	10	21	8	22	25	9	14	24	6	7	23
7	2	21	3	20	4	5	19	18	6	1	17	7	9	22	8	16	10	15	14	13	24	23	11	12	25
8	2	23	3	22	1	4	24	21	10	7	20	8	9	19	6	16	11	17	25	13	18	15	5	14	12
9	4	15	5	16	3	6	17	18	1	2	19	8	7	20	9	21	10	22	23	11	24	25	12	13	14
10	2	15	3	19	1	4	18	16	6	7	20	5	8	17	9	22	10	23	21	12	25	14	11	13	24
11	5	18	3	16	6	4	19	17	2	7	21	1	8	20	13	23	12	22	24	11	25	14	10	9	15
12	5	14	1	15	3	7	16	18	2	6	17	4	8	19	10	20	11	21	22	9	23	25	12	13	24
13	2	21	7	22	8	9	24	23	6	5	25	1	4	14	10	15	3	17	16	13	18	19	12	11	20
14	3	15	5	17	2	1	16	19	13	4	18	12	11	20	10	21	6	22	24	9	14	25	8	7	23
15	5	18	1	15	3	7	16	14	2	6	17	4	8	20	11	19	10	21	22	9	23	24	12	13	25
16	9	18	3	16	6	7	20	17	2	4	21	1	8	19	13	23	12	22	24	11	25	14	15	5	10
17	1	15	4	17	2	3	16	23	13	5	22	12	11	20	10	21	6	18	24	9	14	25	8	7	19
18	8	22	9	21	1	2	20	23	10	3	24	11	4	25	5	18	12	19	17	13	15	14	6	7	16
19	4	23	2	22	1	3	25	21	7	10	20	8	9	19	6	16	11	17	24	13	14	15	5	12	18
20	1	14	3	15	2	4	17	16	5	6	18	7	8	20	9	19	10	21	22	11	23	24	12	13	25
21	2	14	4	16	3	5	15	18	1	6	17	9	11	22	7	23	10	19	25	13	24	20	12	8	21
22	4	15	3	19	1	2	18	16	6	7	20	5	8	17	9	22	10	24	21	12	25	14	11	13	23
23	3	11	4	15	5	2	21	20	1	6	24	9	10	14	8	18	7	22	19	16	23	25	13	12	17
24	5	18	1	15	3	7	16	14	2	6	17	4	8	19	10	20	11	21	22	9	23	25	12	13	24
25	3	19	9	21	1	2	20	23	10	8	24	11	4	25	5	18	12	22	17	14	15	13	6	7	16
26	7	18	3	16	6	9	20	17	2	4	21	1	8	19	13	23	12	22	24	11	25	14	15	5	10
27	9	18	1	15	3	7	16	14	12	6	17	4	8	20	11	19	5	21	22	10	23	24	2	13	25
28	9	25	3	15	2	4	14	16	5	6	18	7	8	20	1	19	10	21	22	11	23	24	12	13	17
29	4	15	9	17	2	1	16	19	13	3	18	12	7	20	10	21	6	22	24	5	14	25	8	11	23
...	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
90	5	14	4	16	3	2	15	23	1	6	17	9	11	22	7	18	10	21	25	13	24	20	12	8	19
Сума рангів	420	1890	361	1325	243	341	1326	1543	283	386	1284	472	498	1745	612	1765	562	1282	1725	326	1572	1438	632	581	2013
Відхилення суми рангів від середнього значення	-716,8	753,2	-775,8	188,2	-893,8	-795,8	189,2	406,2	-853,8	-750,8	147,2	-664,8	-638,8	608,2	-524,8	628,2	-574,8	145,2	588,2	-810,8	435,2	301,2	-504,8	-555,8	876,2
Квадрат відхилення суми рангів від середнього значення	513802,24	567310,2	601865,64	35419,24	798878,4	633297,6	35796,64	164998,4	728974,4	563700,6	21667,84	441959	408065,4	369907,2	275415	394635,2	330395	21083,04	345979,2	657396,6	189399	90721,44	254823	308913,6	767726,4

*Умовні позначення чинників: 1 – компетентність персоналу; 2 – ідентифікування місії та цілей; 3 – обсяги документально-інформаційного забезпечення управління; 4 – наявність системи бюджетування; 5 – технологічне забезпечення; 6 – централізованість управління; 7 – стабільність фінансового стану; 8 – ринкова конкуренція; 9 – якість корпоративного управління; 10 – євроінтеграційні процеси; 11 – вподобання споживачів і вимоги ринку; 12 – цілі та завдання адміністрування; 13 – розвиток інформаційної інфраструктури; 14 – розвиток техніки та технологій; 15 – розвиток системи менеджменту; 16 – державна політика; 17 – ресурсне забезпечення виробничо-господарської діяльності; 18 – методи менеджменту; 19 – наявність системи ризик-менеджменту; 20 – особливості підприємства; 21 – міжнародні події; 22 – розвиток нормативно-правової бази; 23 – рівень електронності документів та документообігу; 24 – стабільність середовища функціонування; 25 – соціальна відповідальність.

Коефіцієнт конкордації W за результатами опитування експертів обчислювався за формулою:

$$W = \frac{12 \times S}{m^2 \times (n^2 - n)}$$

де W – коефіцієнт конкордації;

S – квадрат відхилення суми рангів від середнього значення;

m – кількість опитаних респондентів;

n – кількість чинників, що оцінювались.

Отримане значення коефіцієнта конкордації становило:

$$\chi^2 = m \times (n - 1) \times W = 90 \times (25 - 1) \times 0,90 = 211,2.$$

Враховуючи існуючі обмеження (обраний рівень значущості $\alpha = 0.05$, 24 ступені вільності) табличне значення $\chi^2 - 36,4$, що дає змогу ще раз підтвердити обґрунтованість отриманих висновків на предмет чинників побудови і використання систем адміністрування.

Таким чином, до переліку пріоритетних чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів з урахуванням вищевказаного слід віднести такі: компетентність персоналу, розвиток системи менеджменту, цілі та завдання адміністрування, технологічне забезпечення, особливості підприємства, обсяги документально-інформаційного забезпечення управління, ресурсне забезпечення виробничо-господарської діяльності, якість корпоративного управління, стабільність середовища функціонування, розвиток інформаційної інфраструктури, централізованість управління, євроінтеграційні процеси, а також рівень електронності документів і документообігу.

ВИСНОВКИ

Ідентифіковані чинники побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів формують розгалужену інформаційну базу для керівників та аналітиків для оцінювання рівня впливу цих чинників, а також діагностування їхньої сприятливості чи несприятливості для забезпечення ефективного впливу керівної системи на керування на засадах використання інформації, документації, діловодства та формалізування управлінських процедур за усіма етапами технології управління.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку повинні полягати у конкретизуванні змістового наповнення виокремлених чинників побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Список використаних джерел

1. Мельник О.Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010.
2. Купрін А.А. Основные факторы влияния на адаптивность систем управления предприятием. Проблемы совре-

$$W = \frac{12 \times 9522131}{90^2 \times (25^2 - 25)} = 0,90.$$

Таким чином, оскільки значення розрахованого коефіцієнта конкордації прямує до 1, це свідчить про узгодженість думок експертів щодо пріоритетності чинників побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Для забезпечення можливості формування об'єктивніших висновків за предметом дослідження розраховане значення коефіцієнта конкордації було перевірене на значущість за допомогою χ^2 критерія Пірсона:

менной экономики. 2010. №4. С. 111-113.

3. Бритько А.С. Теоретические основы оценки эффективности проектов инновационного развития экономических систем: факторы, проблемы, методические подходы, принципы. Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. 2013. № 1. С. 97-110.

4. Чернецька О.В. Внутрішні чинники у формуванні системи управління фінансовими результатами сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2014. №5. С. 146-151.

5. Гіда О.Ф. Фактори, що впливають на формування викликів національним інтересам України в інформаційному просторі. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2013. №2. С. 228-236.

6. Савченко Т.В. Вплив факторів зовнішнього середовища на систему управління конкурентоспроможністю підприємства. Науковий вісник НГУ. 2015. № 5. С. 142-148.

7. Сатушевська К.В. Формування системи стратегічного управлінського обліку в управлінні вартістю підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2013. № 24. С. 265-272.

References

1. Melnyk O.H. Systems of diagnostics of activity of machine-building enterprises. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House, 2010. (in Ukrainian)
2. Kuprin A.A. The main factors influencing the adaptability of enterprise management systems. Problems of modern economy, 2010, № 4, pp. 111-113. (in Russian)
3. Brytko A.S. Theoretical bases of an estimation of efficiency of projects of innovative development of economic systems: factors, problems, methodical approaches, principles. Herald of Leningrad State University after A.S. Pushkin, 2013, № 1, pp. 97-110. (in Russian)
4. Chernetska O.V. Internal factors in the formation of a system for managing the financial results of agricultural enterprises. Scientific herald of Poltava University of Economics and Trade, 2014, № 5, pp. 146-151. (in Ukrainian)
5. Hida O.F. Factors influencing the formation of challenges to the national interests of Ukraine in the information space. Fighting Organized Crime and Corruption (theory and practice), 2013, № 2, pp. 228-236. (in Ukrainian)
6. Savchenko T.V. Influence of environmental factors on enterprise competitiveness management system. Scientific bulletin of NMU, 2015, №5, pp. 142-148. (in Ukrainian)
7. Satushevska K.V. Formation of the system of strategic management accounting in the management of the enterprise value. Scientific works of the Kirovohrad National Technical University. Economic sciences, 2013, № 24, pp. 265-272. (in Ukrainian)